

Oděv pro volný čas

„HRA“

Monika Koňářiková

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Ústav produktového designu
akademický rok: 2007/2008

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **BcA. Monika KOŇAŘÍKOVÁ**
Studijní program: **N 8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimedia a design**

Téma práce: **Oděv pro volný čas**

Zásady pro vypracování:

Výtvarné zpracování a realizace vybraných finálních návrhů, cca 8–12 modelů.
Technická a teoretická příprava projektu, sběr potřebných informací a vyhotovení práce dle zadaných parametrů. Celou práci také odevzdat na CD rom, v elektronické podobě. Prostudování a analýza dostupných materiálů a informací, vlastní závěry.

Rozsah práce:

Výtvarné řešení designu oděvu ve variantách, finální řešení, výběr materiálů, stříhové řešení, realizace vybraných modelů, výtvarná dokumentace.
10 stran textu na téma teoretické části, cca. 20 stran přípravné skici a fotodokumentace, vše formát A4. Odevzdat ve 3 stejnopisech v pevné vazbě.

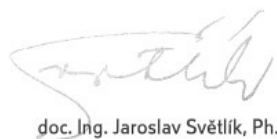
Rozsah práce: viz Zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz Zásady pro vypracování
Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Móda 20. století – Jana Máchalová
Sport & móda – Eva Uchalová
Století módy – C. Seeling
Tajemná řeč módy – Toby Fischerová Mirkinová

Vedoucí diplomové práce: ak. mal. Šárka Šišková
Ústav produktového designu
Datum zadání diplomové práce: 7. ledna 2008
Termín odevzdání diplomové práce: 9. května 2008

Ve Zlíně dne 28. února 2008

doc. Ing. Jaroslav Světlík, Ph.D.
děkan

ak. mal. Šárka Šišková
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Tato diplomová práce popisuje historii oděvu pro volný čas se zaměřením na sportovní oděv. Teoretická část se zabývá podrobněji historií vzniku tohoto typu oděvu a jeho působením na běžnou módu. V praktické části je uvedena stručná charakteristika použitých materiálů při výrobě modelů a čerpání inspirace. Dále je jednotlivě popisována celá kolekce. Práci zakončuje fotografická a kresebná dokumentace celé kolekce.

ABSTRACT

This thesis describes history of clothes for free time, especially sport clothes. Theoretical part is focused on the origin of this clothes and its effect on the ordinary fashion. In the practical part you can find short characteristic of material, which is used there and my inspiration. Then there is described all collection separately. The thesis is finished by the photographic documentation of the collection and there some.

Děkuji ak. mal. Šárce Šiškové za odborné vedení diplomové práce, ochotu a vstřícné jednání.

Prohlašuji, že jsem na diplomové práci pracovala samostatně a použitou literaturu jsem citovala. V případě publikace výsledků, je-li to uvolněno na základě licenční smlouvy, budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně

.....
Podpis diplomanta

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 ODĚV PRO VOLNÝ ČAS	10
1.1 VZNIK MÓDY PRO VOLNÝ ČAS	10
1.2 HISTORIE ODĚVU PRO SPORT A VOLNÝ ČAS V NAŠÍ REPUBLICE.	12
II PRAKTICKÁ ČÁST	20
2 VYTVOŘENÍ ODĚVU NA TÉMA ODĚV PRO VOLNÝ ČAS	21
2.1 CHARAKTERISTIKA POUŽITÝCH MATERIÁLŮ	21
2.2 CHARAKTERISTIKA VYTVOŘENÉ KOLEKCE	25
ZÁVĚR	29
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	30
SEZNAM ODBORNÝCH VÝRAZŮ	31
SEZNAM PŘÍLOH	33

ÚVOD

Volný čas a jeho využití je součástí celkového životního stylu - tedy fenoménu, který se změnou podmínek v celé společnosti získává stále důležitější místo a nové rozměry. Stává se stále častěji diskutovaným tématem nejen sociologů, ale i ekonomů, psychologů a pedagogů. Je to téma nanejvýš aktuální zvláště v současné době, kdy dochází k hodnotové konverzi u velké části mladé generace a k výrazným proměnám v hierarchii životních hodnot a postojů.

Volný čas je veličina, která bývá chápána jako atribut, charakteristický znak svobody individua. Má však svou hodnotu jen v poměru k pracovním a mimopracovním činnostem, které jedinec koná buď v rodině, nebo v širším společenském prostředí.

Volný čas je tedy hodnotou tehdy, může-li být využit ku prospěchu člověka, jeho osobních kvalit.

Volný čas nabývá významu u jedince s jeho dospíváním, s vyhraňováním jeho potřeb a zájmů. V adolescenci již jedinec zpravidla umí nakládat s volným časem z pohledu svých životních aspirací.

V dospělosti je trávení volného času výslednicí těch vzorců chování a priorit hodnot, které si jedinec vytvořil v průběhu života.

Mezi volno-časové aktivity můžeme zařadit aktivity umělecké, pracovní, sportovní, vědecké a také náboženské. Všechny činí náš život hodnotnějším, zajímavějším, zbavují nás nudy a nespokojenosti.

Poslední dobou vznikají v mnoha státech také programy, které napomáhají vhodně vyplnit volný čas lidem v produktivním věku, ve stáří.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ODĚV PRO VOLNÝ ČAS

1.1 Vznik módy pro volný čas

Důležitou součástí všech aktivit je oděv a hlavně použitý materiál, který musí splňovat naše požadavky.

S růstem volného času se objevilo pro módu nové téma oděvy pro volný čas. Je to téma značně různorodé, neboť i volný čas tráví lidé různě. Jedna aktivita však převládá alespoň v módě a tou je *sport*. Málokterý typ oblečení prodělal tak závratný vývoj, jako právě oděvy pro výkon sportu (i když šlo o sport rekreační).

Na konci 19.století hráli pánové kriket v běžných kalhotách se šlemi a v slaměném klobouku, ještě na začátku 20.století bruslily dámy v secesních kloboucích. 20. století je poznamenáno masovým rozšířením sportu a tím i masovým rozšířením sportovních oděvů. Lyžování, bruslení, hokej, fotbal, volejbal, tenis a další sporty výrazně zjednodušily oděv a pomáhaly ho racionalizovat. Jestliže se významní návrháři podíleli na tvorbě úborů reprezentantů zvláště v oblasti prominentních sportů, jako byl například tenis nebo jachting, masmédiá současné doby, zvláště televize, se významně podílejí na obrovské popularizaci sportu. Televizní přenosy velkých sportovních závodů, mistrovství a olympiád, které sledují miliony diváků na celém světě, se stávají tou nejmasovější přehlídkou sportovních oděvů. Samozřejmě, že je oděv, jeho doplňky i sportovní výzbroj velké téma pro návrháře i pro výrobce. Špičkoví sportovci jsou pak ti nejlepší „manekýni“. Jejich jméno prodává výrobek firmy. Proto se výrobci světoznámých firem (Adidas, Nike, Puma, Benetton apod.) snaží obléknout a obout sportovní hvězdy, jejichž jména se drží na příčce světového žebříku úspěšnosti. Značka propagovaná sportovcem světového formátu se stává symbolem kvality, ale stále častěji i znakem společenského postavení. Značkové zboží představuje „zaklínadlo smluveného hesla: *magická značka, hlásající s vehemencí odznak pod klopou, že toto triko je sice zdánlivě stejné jako ostatní, ale pár písmenek navíc, nenápadně vyšitých bavlnou v barvě podkladu, zasvěcenému sděluje, že jeho pořizovací hodnota je několikanásobně vyšší*“. Není divu, že velmi drahé značkové zboží láká řadu dalších výrobců k levnějšímu napodobení.

Světově proslulé firmy však vydávají nemalé prostředky nejen na inovaci vzhledů výrobků, ale na nové technologie, které neustále vylepšují materiály i jejich zpracování tak, aby vyhovovaly těm nejnáročnějším podmínkám. Nové, optimální vlastnosti oděvů,

obuvi a doplňků nutných pro špičkové sportovní výkony, posouvají celou oblast odívání vpřed. Nové materiály maximálně elastické, prodyšné a savé, tepelně izolující, odpuzující vlhkost apod., využívají nejen výrobci sportovních oděvů, ale i móda v širokém smyslu slova. Totéž platí i o formách sportovních oděvů. V posledních desetiletích můžeme sledovat, jak se určitý sportovní oděv včetně obuvi přesouvá ze sportovního prostředí do prostředí městského a stává se módou. Snad nejtypičtějším příkladem je sportovní obuv nošená masově mimo sportoviště. „Adidasky“ (nejrůznějšího napodobení) jsou nejčastější obuví pro denní nošení dětí, mládeže i značné části dospělé populace. Stejně tak bundy, sportovní komplety a trička dnes tvoří obraz městské ulice. Jejich ležérnost, funkčnost, jednotný vzhled – bez rozdílů věku, pohlaví, společenského postavení – vyhovují životnímu stylu velké části společnosti na konci 20. století doposud. Sportovní oděvy výrazně unifikovaly oblečení především mladé populace. Uni-styl má dnes podobu stejného sestavení oděvu a doplňků sportovního zaměření pro chlapce i dívky.

Pro současnou módu je příznačná častá inspirace určitým oděvem pro výkon sportu. Ten se potom jako módní aktualita masově rozšíří, jak dokládá např. vykrojené boxerské tričko, cyklistické kalhoty, baseballová nebo žokejská čapka a podobně. Příkladem dnes může být už legendární polokošile Lacoste se znakem krokodýla. Prošla stejnou cestou: od tenisového kurtu do běžného šatníku. Autorem této sportovní „klasiky“ i značky byl světově proslulý francouzský tenista René Lacoste, přezdíváný „krokodýl“. Američtí novináři o něm psali: „Je jako krokodýl, koho na kurtu jednou stiskne do svých tenisových čelistí, toho nepustí“. Právě ve Spojených státech, kde Lacoste hrával, mu vadila vlhkost vzduchu a vedro. Hráči se tehdy museli pohybovat na kurtech v dlouhých kalhotách a košilích s dlouhým rukávem. René Lacoste přemýšlel, jak si tento nepohodlný oděv upravit. V roce 1933 vytvořil sportovní košili nové generace: z lehounkého bavlněného úpletu (struktura připomíná miniaturní včelí plástve), s krátkým rukávem a límečkem. Tato polokošile zapínaná na tři perleťové knoflíčky nesla znak krokodýla. V době svého vzniku se vyráběla pouze v bílé barvě, byla určena pouze na tenis, golf a pláž. S její oblibou a všeobecným rozšířením i mimo sportoviště barev přibývalo. Na začátku 80. let, když se stala polokošile součástí běžného neformálního oblečení, nabízela firma Lacoste barevné spektrum více než 30-ti odstínů. Jinak se na tomto opravdu nadčasovém oděvu nic nezměnilo.

Vznik nových sportovních aktivit, které získaly masovou oblibu, podnítil i nové typy sportovního oblečení. Aerobik přinesl nové elastické cvičební úbory - „body“, trikoty,

kteřé poznamenaly výrazně dámskou módu i sportovní prádlo a vnesly do tělocvičen novou barevnost. Také vlna joggingu si vyžádala nová řešení oděvu pro rekreační běh. A co nové sporty preferované mladými? Skateboard a snowboard nejsou jen sportem, ale představují i určitý styl. Nevytvořili ho žádní módní tvůrci, ale mladí kluci – „prkýnkáři“ – „skejt'áci“. Kalhoty sahají pod kolena, jsou volné a jakoby o několik čísel větší. Také košile nošená zásadně přes kalhoty musí být náležitě dlouhá a volná. Baseballová čepice otočená kšiltem dozadu je nutnou součástí výzbroje, stejně jako nákoleníky a kožené rukavice. Tato nepsaná „uniforma“ je vidět i na mezinárodních šampionátech v skateboardingu. Snowboarding měl svou premiéru jako olympijský sport v roce 1998 v Naganu. Těší se proto zájmu sportovních firem. I tady na sněhu platí pravidlo velmi volného oděvu. Kalhoty jsou v sedací části i na kolenou speciálně vyztuženy, široká bunda má prodloužený a vyztužený zadní díl, rukavice s vyztuženými špičkami prstů sahají až k lokti. Oblečení preferuje tmavé barvy, oživením jsou brýle s oranžovými skly a čepice (někdy se střapci, rolničkami, umělými vlasy).

1.2 Historie oděvu pro sport a volný čas v naší republice.

1860 - 1918

Různé formy fyzických aktivit, kterým dnes říkáme rekreační sporty, se v naší republice provozovaly odedávna. Mnohé z nich vycházely z užitné funkce- například lov, který se stal sportem v momentě, kdy přestal sloužit výlučně obživě. S ním souvisela střelba a jízda na koni, která byla navíc po staletí nejefektivnějším způsobem dopravy. Plavání bylo původně záležitostí vojenskou, stejně jako šerm. Snad jen hry s míčem měly od počátku rekreační charakter. Zatímco některé sporty, jako např. jezdeckví a lov, v historii provozovali převážně šlechtici, jiné, jako koupání či bruslení, se všeobecně rozšířily do společnosti městské i venkovské. Podmínky k rozvoji sportu se vytvořily teprve ve druhé půli 19.století. Přispělo k tomu několik faktorů – především moderní zdravotověda, která ve sportu viděla prostředek k posílení zdraví a fyzické i duševní kondice, dále obecný hospodářský rozvoj, vytvářející více finančních prostředků i více volného času, také demokratizace společnosti a vzestup ženské emancipace. Důležitou roli sehrálo zdokonalení komunikací a intenzivní kontakty se zeměmi, kde měl sport dlouhou tradici, jako byly Anglie, USA a severské země.

S rozvojem sportu se začíná objevovat i problematika oblečení pro sport a tělovýchovu. Není to záležitostí až 19.století, otázku vhodného oblečení řešily dámy již dávno v minulosti. Od 16.století se používal speciální oděv pro jízdu na koni. Dámská verze vycházela z mužského oděvu a často byla v průběhu historie doplňována kalhotami. Přes kalhoty ovšem dáma oblékala sukni se složitým asymetrickým střihem, protože seděla na koni z boku, v dámském sedle.

Po staletí se vyvíjel i oblek pro lov a honitbu. I zde se mohou v garderobě objevit kalhoty.

Speciální oblečení vyžadovalo koupání a plavání. Do 19.století se muži koupali odděleně od žen a nazí. Ženy se od konce 18.století koupaly v jednoduchých košilích, později přešly ke složitým oděvům se sukněmi a kalhotami, oblékanými na korzet, s punčochami a čepci. Od 70.let 19.století se modernizace koupacích oděvů omezila na zkrácení rukávů z dlouhých na krátké a kalhoty od kotníků ke kolenům.

V poslední dekádě 19.století se rozšiřuje škála návrhů dámských sportovních oděvů v módních časopisech. Pro lacrosse, lawn-tennis, veslování a turistiku, bruslení a později lyžování to byly běžné šaty, odpovídající soudobým módním trendům, ale oproti konvenční módě se vyznačovaly jednoduchostí, účelností a pohodlným střihem. Druh sportu určoval kvalitu použitého materiálu, charakter doplňků a zdobných detailů. Mezi nimi byly oblíbené prvky mužské módy, jako vázanky, kravaty, tvrdé límce a manžety na halenkách, námořnické límce, sportovní čepice a klobouky "girardi", které se staly symbolem ženské emancipace ve sportu. Novými typy účelných oděvů, které se používaly jak ve sportu, tak při novém společenském uplatnění žen v zaměstnání či na studiích, byly kostýmy (komplety kabátka, sukně a blůzy) a komplet sukně a blůzy. Pro sport měly zkrácené sukně, aby nepřekážely.

Vedle tohoto v podstatě konvenčního dámského oblečení se objevuje i řada novinek, z nichž některé v průběhu dalšího vývoje zapadly, jiné se časem rozšířily do obecného užívání. Mezi první patřil oděv pro horskou turistiku, tvořený kalhotami, sukni, opatřenou soustavou řemíků na vykasání, a pláštěnkou. Mezi druhý případ patří pletené svetry a kalhotové sukně, určené k jízdě na kole. Kalhotové sukně se v Čechách v této době prosadily v omezené míře, zato pletené svetry, roláky si první sportovci velmi oblíbili, jak dokládají dobové fotografie.

Mužský sportovní oděv, stejně jako ženský, vycházel z běžného typu oblečení - pro zimní sporty to byly uzavřené kabátky, často dvouřadové, úzké dlouhé kalhoty, nebo kalhoty ke kolenům (breeches), doplněné teplými punčochami, na hlavě měkký klobouk nebo sportovní čapka se štítkem. Oblečení pro letní sporty, včetně cyklistiky, bylo progresivnější. Obsahovalo například úpletové nátělníky a „svetry“ příbuzné našim tričkům, doplněné úzkými kalhotami různých délek, od trenýrek k dlouhým pantalonům. Ovšem k tenisu a dalším trávníkovým sportům patřily vycházkové obleky, včetně světlé košile, kravaty a slaměného kloboučku.

Kladný vztah k tělovýchově a sportu se rozvíjel i ve 20.století. Tělovýchova je považována za účinný prostředek ke zlepšení zdravotního stavu po stránce tělesné i duševní.

Tělovýchova se pěstuje především v rámci Sokola. Šíří se lyžování, které nachází stále více stoupců i mezi ženami, a přidávají se sporty, související s rozvojem techniky – automobilismus a jízda na motorce. Nový vztah k přírodě vede k zálesáctví a stanování, které propaguje skautská organizace Junák, založená u nás v roce 1914. Propagovány jsou i nové sporty, svědčící o americkém vlivu, jako například ping pong, jízda na kolečkových bruslích.

Sportovní oblečení zažívá v prvním desetiletí 20.století obrat k modernímu stylu a stává se předvojem oděvní reformy. Stále důraznější požadavky na hygienický a pohodlný charakter sportovních oděvů vede k odmítání šněrovaček a k používání empírových a reformních košilových střihů tam, kde se používalo běžné oblečení z pracích trvanlivých látek. Vlivu sportu lze přičíst ústup vleček a zkrácení sukní i zásobování trhu trvanlivými, prachuvzdornými látkami. Ty se používaly například k ušití dlouhého uzavřeného pláště pro jízdu v otevřeném automobilu. Plášť kompletoval velký klobouk nebo baret, obalený šálou, který chránil hlavu. Radikální změna nastává u koupacích obleků, kde se kolem roku 1910 téměř obecně používá pánský i dámský trikot bez korzetů. Pomalu se vžívají sportovní kalhoty – kolem roku 1910 je užívají lyžařské závodnice, v roce 1915 skautky v přírodě, i když stále ještě na veřejnosti musely být doplněny sukní.

Poválečné období přineslo radikální společenské proměny a s nimi i změnu životního stylu. Patřily k němu nejen široká nabídka vzdělání a umožnění samostatné ekonomické existence, ale i sport a aktivní rekreace, stejně jako i jazz a moderní tance. Chápání sportu se neomezovalo na fyzickou aktivitu zaměřenou k posílení tělesné zdatnosti, sport se stal součástí společenského života na základě přátelských a demokratických vztahů mezi lidmi. Sport se stal výrazem nové, dynamické doby, symbolem pokroku a ženské emancipace.

Sport také utvářel soudobý ideál krásy. Té v anglickém týdeníku učarovala štíhlá, vysoká „sport-girl“ oblečená v prosté sukýnce a jumpru, odpalující dokonalým, pružným pohybem svého mladého, disciplinovaného těla, golfový míček. Už ne dekorativnost, umělý „chic“ a interesantnost, ale dívku jak má být, zdobí duch i tělo vypracované sportem, vzduchem a vodou. Je štíhlá, opálená, na krátko ostříhaná a ekonomicky nezávislá. Ideál muže je anglický gentleman s vysokými morálními kvalitami a příjemným jednáním se vzhledem i duší sportmana.

Formy tělesné kultury, pěstované novou československou mládeží, se nelišily od aktivit minulých generací. Především trvá obliba tělovýchovy v organizaci Sokol, jejíž pravidelné slety byly nejen tělovýchovnou slavností, ale i politickou demonstrací jednoty mladého státu. Vznikají další příbuzné tělovýchovné organizace, přidává se rytmika a umělecká gymnastika a další míčové hry, jako volejbal, košíková a česká házená, oblíbená je lukostřelba, objevuje se horolezectví. Zimní sporty – lyžování, sáňkování a bruslení – se staly přístupnými i střední, pracující vrstvě mladé generace. Nový vztah k přírodě, okouzlení vodou i sluncem, se projevil v rozšíření vodáckých sportů.

Technický vývoj a zlevnění jízdních kol přispělo k rozšíření cyklistiky. Značnou oblibu získává automobilismus, a to nejen u mužů, ale i mezi ženami. Masově se v mužské části obyvatel šířil fotbal a hokej, oblíbený byl i tenis. V tomto období se začíná užívat řada speciálních oděvů pro jednotlivé druhy sportů. Všechny měly být pohodlné, praktické a trvanlivé, a proto musely být zhotovené z kvalitního materiálu. Pro teplé oděvy nejlépe vyhovovaly vlněné látky skotského typu, jako byly homespun, ševiot a tvíd, které byly poddajné a nemačkové. Oblíbený byl i manšestr. Pro léto existovala škála hedvábných, bavlněných a lněných tkanin. Základní typem pánského sportovního oděvu byl oblek složený ze saka a kalhot pod kolena zvaných pumpky, které musely být dost široké a dlouhé, aby po přehrnutí přes kolena překryly manžetu obepínající lýtko. K nim patřily

přízové nebo vlněné podkolenky, či vysoké kamaše. Kabát mohla nahradit pletená nebo kožená vesta s rukávy nebo pulóvr s vplétaným norským vzorem. Oblek měl být elegantní, ale v žádném případě nenápadný. Hlavním požadavkem byla účelnost, jednoduchost a kvalita.

Ženské oblečení bylo typologicky pestřejší, ale stále si udržovalo společné rysy s mužskou sportovní módou. Příznačné bylo, že byly zcela odloženy korzety, protože nový ideál krásy oceňoval přirozenou, sportem vypracovanou dívčí postavu, bez jakýchkoli deformací.

Pro zimní sporty, především lyžování, se nejvíce užívaly „norské“ obleky pánské i dámské, s kabátkem jedno či dvouřadovým, obvykle s páskem a se širokými kalhotami staženými u kotníků do úpletové manžety. Během 30. let se kalhoty zúžily do formy pozdějších „šponovek“.

Pro bruslení si dámy oblékaly krátké sukénky sportovního střihu s vlněnou blůzkou nebo pulóvr, k tomu kabát sportovního střihu nebo krátký kožíšek. Pánům byly doporučovány dlouhé kalhoty, dole velmi úzké, z hnědé kůže.

Charakter koupacích obleků se ve 20. letech velmi zjednodušil. Všeobecně se užívaly trikoty z vlněného nebo bavlněného úpletu se širokými ramínky a s krátkými nohavičkami, někdy doplněné páskem. Plavky kompletovala řada doplňků, potřebných zejména do mořských lázní: sandály, koupací plášť, nepodšívkané sako z trikotinu, flanelu nebo mačkaného froté - tzv. blazer, impregnovaná čapka, plochý japonský slunečník z prací látky v barvě šatů, kabelka na karty, hřeben, zrcátko i kosmetiku a opalovací krém. 30. léta přinášejí plavky z vlněného úpletu a lastexové se všitými gumičkami, tvarujícími postavu. Postupně se mění střih, objevují se dvojdílné plavky složené z podprsenky a kalhotek s nohavičkami. Plavky se stávají součástí složitých kompletů, které se mohou navzájem vkusně kombinovat. Patří k nim opalovací živůtky, šortky, krátké sukénky, propínací šaty. Pánské plavky si v oficiální módě až do 30. let udržovaly formu trikotu s nátělníkem a nohavicemi, mladá generace však obecně preferovala kalhotové plavky z úpletu či plátna.

Oblečení pro tenis se v zásadě neměnilo po celá léta. Bylo co nejjednodušší, bez zbytečných ozdob, z pracího materiálu. Pánové nosili bílou košili s rozhaleným límečkem a kalhoty z bílého plátna či flanelu, střižené v pase rovně do pásku. Během 30. let zobečnely šortky a s nimi košile s krátkým rukávem. V dámském tenisovém oděvu se

během let uplatňovalo moderní oblečení v bílé nebo pastelové barvě – jumprové šaty, skládané, či plizované sukně. Ve 30. letech se prosadily kalhoty, od dlouhých až po šortky. Ve 20. letech se ještě nosily bílé punčochy s podvazky a bílé ponožky, kolem roku 1930 už jen bílé podkolenky.

Oblečení pro jízdu autem se samozřejmě řídilo účelem cesty. Pro cestu za město oblékali muži sportovní sako nebo koženou vestu s pletenými rukávy a pumpky. Na hlavu sportovní čepici, na ruce vysoké rukavice s manžetou. Sportovní oblek doplňoval plášť z vlněného flauše, kombinovaného s kůží.

Dámské oblečení do auta muselo stejně jako pánské respektovat účel cesty. Pro pojíždění ve městě mohla žena obléknout třeba odpolední šaty, ale musela se proti zašpinění chránit pláštěm a kamašemi. Volný a lehký plášť mohl být z impregnovaného šantungu. Na dlouhé cesty do otevřeného auta byly užitečné teplé trenchcoaty, jelenicové kabátky i celé šaty, ale i letní kožichy. Na hlavu kožené nebo hedvábné kukly.

Pro jezdecký sport užívaly dámy kabátky různých střihů podle aktuální módy, kalhoty na lýtku přiléhavé, ve stehnech rozšířené. Páni nosili sportovní sako a kalhoty typu „breeches“, tedy úzké kalhoty pod kolena nebo podobné jako dámy. K honitbě patřil oblek anglického typu z kostkovaného materiálu, s našitými kapsami, s rameny zpevněnými kůží a volné pumpky. Oblíbený byl plášť hubertus, zhotovený z dlouhovlasých lodenů v barvě šedé, zelené nebo hnědé. Byl velmi teplý a nepromokavý. Pro dámy navrhovala paní Podolská v roce 1932 zelenošedý lovecký kostým s kalhotovou sukní.

Sportovní oděvy ovlivnily podobu běžného pánského i dámského oděvu. Sportovní styl odpovídal sportovnímu stylu mladé generace všech společenských vrstev, ať šlo o studující nebo již zaměstnanou mládež, či bohaté. Sportovní charakter měly pánské obleky do zaměstnání, ušité z hrubých anglických látek a doplněné pulovry a vestami. I střih večerních toalet byl do jisté míry ovlivněn sportem, když módní výstřihy vzadu ukazovaly opálená záda. Z oblasti sportu přešly do běžného oblečení v průběhu 20. let i úpletové i šité jumpry (trička) a pletené svetry. Dvoudílné jumprové šaty se stávají nejběžnějším oblečením používaným do zaměstnání i pro sport.

1948 - 2000

Vývoj sportu a sportovního oblečení po roce 1948 probíhal v podstatě paralelně se sociálním vývojem v nekomunistických zemích, jen s tím rozdílem, že u nás byl nesen umělou politickou ideologií a provázen hlubokými ekonomickými problémy. Nákladné a sociálně vylučné sporty, jako golf či jezdeckví, však za komunismu jakoby neexistovaly.

V 50.letech by dámský i mužský zimní oděv jednoduchého tvaru. Obsahoval vlněné šponovky tmavé barvy, krátký kabátek do pasu a volné haleny z barevného manšestru. Větrovky různých barev z celtoviny, husté sypkoviny nebo balonového hedvábí. Otužilí lyžaři dávali přednost košilovým halenkám, ti choulostivější oblékali i několik tenkých svetřů. Stále oblíbené byly norské vzory a příčné pruhy. Palčáky, ponožky, čepice a šála se pletly v jedné barvě.

Pro letní rekreaci, sport a procházky přírodou se nosily šortky s halenkou a svetříkem, v chladném počasí dlouhé kalhoty, popřípadě krátký kabátek. Na plovárnách převažovaly jednodílné plavky, později i bikiny, které se poprvé objevily ve Francii v roce 1946. Začaly se uplatňovat syntetické materiály jako například polyamid.

Velmi oblíbeným druhem oděvu se staly tzv. „tepláky“. Objevovaly se dokonce i na kolonádách! Tepláky si prošly ve 2.pol.20.století vývojem od bavlněných tmavých barev s nohavicemi staženými dole gumou, jaké se nosily již před válkou, až k soupravám se šponovkovými nohavicemi vyrobenými ze směsovaných syntetických vláken výrazné barevnosti.

Změny ve vývoji sportovních oděvů v 60.letech byly určovány novými materiály a technologiemi.

V 70.letech se základním estetickým požadavkem stala štíhlá svalnatá postava a zdravý životní styl. V západním světě se začala běžně navštěvovat fitness centra. Jogging, lyžování, tenis, jízda na kole a další sporty, provozované na čerstvém vzduchu, tvořily základy zdravého života. Ve světě to vedlo k produkci nového typu sportovního oblečení, ale v komunistickém Československu se však mohlo lidem o většině produktů jen zdát, neboť domácí trh nebyl schopen na nový trend životního stylu dostatečně pružně reagovat.

V tomto období došlo k zásadním změnám lyžařského oděvu. Na místo několika svetřů nastoupil oděv ze syntetického materiálu. Bundy a bundičky přiléhaly k tělu.

Současně se objevil nový typ pružného materiálu na kalhoty. Stříhově byly úzké, ke kolenům a směrem dolů rozšířené a přetahovaly se přes lyžařskou obuv, tzv.přeskáče. Nová móda byla nejen příjemná pro oko, ale byla také funkční a teplá. Lyžařské oblečení mělo mít z bezpečnostních důvodů výraznou barevnost, kterou podporovaly různě našité pruhy kolem kapes, rukávů a sedel.

Také v letní sportovní módě se projevovaly syntetické materiály, jako například miralon nebo lakovaný nylon s vysokým leskem. V 70. letech vznikla nová módní linie. Jednodílné plavky měly úzká ramínka. Na podprsenkách se často objevovalo řasení. Dvoudílné plavky byly ve tvaru trojúhelníku s nízkými kalhotkami nebo s uzavřenější podprsenkou a kalhotkami do pasu, pro ženy s plnější postavou. V roce 1978 národní podnik Triola poprvé uvedl na trh plavky z lycry.

V 80. letech se význam sportu odrážel ve skutečnosti, že některé prvky sportovního oblečení se přenesly do denních oděvů. Sport inspiroval módu a vytvářel protipól k elegantnímu oblečení. Běžně se nosila trička označená čísly, či sportovní obuv.

V posledním desetiletí 20. století se sport stal v široké škále běžnou součástí našeho života. Po roce 1989 možnosti sportovního využití začaly být stejně velké jako v ostatním vyspělém světě. Náš trh byl zavalen sportovním zbožím všech úrovní a kvalit (od známých značkových firem až po výrobky asijského původu).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

2 VYTVOŘENÍ KOLEKCE MODELŮ NA TÉMA ODĚV PRO VOLNÝ ČAS S NÁZVEM „HRA“

2.1 Charakteristika použitých materiálů

Praktická část mé diplomové práce je složena z devíti dámských modelů. Tyto jsou ušity z klasických materiálů, které jsou typické pro oděvy se kterými se setkáváme dnes a denně. Jsou praktické, příjemné na omak a hlavně pohodlné. Jsou to materiály denim s příměsí elastanu, bavlněné plátno, satén s elastanem a šifon.

Celé kolekci se prolíná červená barva, která se vyskytuje v podobě celých dílů s bílými puntíky (viz. obr. 9), nebo jen jako barevný akcent (viz. obr. 4). Dále barva modrého denimu (viz. obr. 2), černá (viz. obr. 5) a barva slonové kosti s jemným bílým potiskem (viz. obr. 6).

Denim (džínovina)

Obr.2: Použitá barevnost denimu

Obr.1: Struktura

denimu

Pravá džínovina se tká z osnovy barvené původně přírodním (dnes syntetickým) indigem a z režně bílého (nebarveného) útku. (Na obr. je viditelná struktura tkaniny). Před tkaním prochází osnovní nitě jako provazec 5-7 krát barvicí lázní, mezi jednotlivými lázněmi působí na materiál proud vzduchu. Příze se však nesmí probarvit do hloubky, aby hotová tkanina mohla praním a třením (stone-wash) snadno vyblednout.

Pravá džínovina se často imituje levnějším způsobem výroby, například použitím rotorových (namísto prstencových) přízí s příměsí až 40 % bavlněných výčesků, barvením osnovy na šlichtovacím stroji apod.

Koncem minulého století se začaly používat vedle klasického denimu také tkaniny s příměsí 2-5 % elastické příze v osnově.

Jednoznačně nejpoužívanější materiál na výrobu oděvu pro volný čas se stal právě denim a to hlavně v podobě velmi oblíbených „riflí“. Nepochybně je všichni dobře známe. Někteří z nás ještě ví, že u zrodu džínových kalhot stál obchodník s látkami Levi Strauss ze San Franciska. Málo kdo však tuší, že džíny vznikly za pomoci krejčího Jacoba Davise. Oba pánové založili společnou firmu a začali vyrábět pracovní oděvy. Za necelé století a půl se vzhled zpočátku ryze pracovního oblečení změnil.

Kalhoty z denimové látky, měděné nýty a pevnost, to bylo tajemství džín. Tehdejší pevný denimový materiál overallu vyměnil o něco později tenčí a pohodlnější denim. Džíny byly velice oblíbené oblečení nejen u zlatokopů, dělníků a pracujících lidu, ale také u mládeže a postupně i u módních návrhářů. Přívlastkem oblíbenosti se mohou pyšnit do dnes.

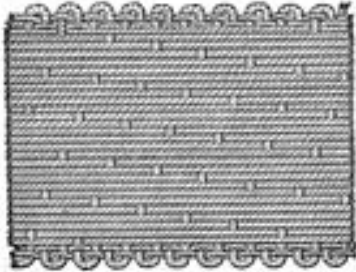
A jak je to s nimi v současnosti? Většina lidí planety chodí denně do práce, či ve volném čase, právě v těchto kalhotách. Za celý svůj život snad každý vlastnil nebo možná bude vlastnit jeden jediný pár džín. Jejich popularita neklesá, naopak se stále zvyšuje. Návrháři, modelky či celebrity celého světa nám je předvádějí v nejrůznějších stylech, střizích a situacích. Již dávno není pravdou, že tento oděv patří výlučně dělníkům, farmářům a kovbojům.

Tím, že si je minimálně jednou za týden na sebe oblečeme, prodlužujeme stále jejich už tak úctyhodný věk. Vyrazit v nich můžeme na neformální večírek, skvělou párty či na schůzku nebo rande. Skvělou volbou jsou také do školy i do práce.

Dnešní doba nám nabízí džíny v různých délkách. Ženy si mohou vybrat z klasické délky, z délky do půli lýtek, ke kolenům, nad kolena. V prodeji jsou také jako miniaturní šortky. Ze stejného materiálu se šijí bundy, sukně, vesty i různé doplňky.

Džíny jsou zdobeny nejrůznějšími motivy, potisky, ozdobami a aplikacemi. Jednou si můžete pořídit klasický kousek, podruhé vám může učarovat odvážný model. Móda potrhaných džín si také zažila svou éru, která vesměs díky svým fanouškům stále přetrvává. Různobarevné motýlky, romantické kytičky či pestrobarevné proužky můžeme vidět na dámských džínách.

Satén

Obr.3: Struktura saténu

Obr.4: Použitá barevnost

Obr.5: Použitá barevnost

Satén je hustá tkanina, v atlasové vazbě malé hmotnosti, s vysokým leskem na lící straně, kde převažují osnovní nitě.

Tkaniny se vyrábí převážně z přízí z nekonečných vláken (přírodní hedvábí, viskóza, polyester, polyamid) s použitím na večerní šaty, spodní a noční prádlo, podšívkovinu.

Známé jsou také bavlněné satény, ze kterých se šijí povlaky na ložní prádlo, závěsy nebo i halenky a večerní šaty. Bavlněné tkaniny jsou většinou mercerované

Anglické označení pro satén z nekonečných vláken je satin, zatímco saténům ze staplových vláken (např. z bavlny nebo viskózové stříže) se říká sateen.

Bavlněné plátno

Obr.6: Použitá barevnost bavlněného plátna

Bavlna je nejdůležitější ze všech plodin pěstovaných pro výrobu textilního vlákna. Vlákna se získávají z plodu keře bavlníku.

V Evropě byla bavlna neznámá až do pozdního středověku. V době průmyslové revoluce se však bavlna stala díky svým fyzikálním vlastnostem velmi důležitou pro textilní průmysl a koncem 19. století představovala přibližně 80 % objemu všech textilních materiálů. V dnešní době si bavlna sice uchovává svoje postavení jako nejvýznamnější zdroj přírodního vlákna, ale její význam byl do značné míry nahodán vlákny syntetickými. Na dnešní produkci textilií se bavlna podílí zhruba 40 %.

Bavlna má dobrou pevnost v tahu a v oděru, která se za mokra dokonce asi o 20 % zvyšuje. Proto se používá s výhodou zejména na výrobky, které jsou v tom směru namáhány a musí se často prát.

Výrobky mají příjemný omak a mohou sát značné množství vlhkosti, například potu.

Jeden z hlavních důvodů vysoké spotřeby bavlny ve světě je velmi výhodný poměr celkových užitných vlastností k ceně produktů.

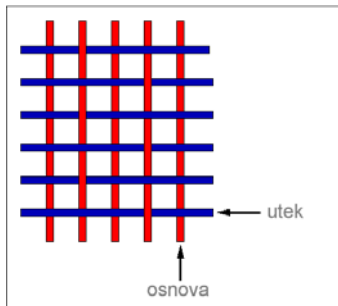
K nevýhodám patří, že se výrobky z bavlny snadno mačkají, žmolkuje a jen omezeně chrání proti chladu.

Plátňová vazba

Plátno je nejjednodušší základní typ vazby tkaniny. Je to tzv. vazba „obouliční“, to znamená, že podíl osnovních vazebních bodů a útkových vazebních bodů je v poměru 1:1 a rub má v neupraveném stavu stejný vzhled jako líc.

Konstrukce vazby

V plátňové vazbě vytváří osnovní nit pravidelné provázání s útkovou nití vždy přes jednu nit a to tak, že provázání osnovní niti je pravidelně střídáno nad a pod útkovou nití a každá vedlejší osnovní nit se váže ve stejném pořadí, a je posunuta o jeden útek, takže výsledek vypadá jako šachovnice. Plátňová vazba se v zahraničí označuje též jako „tabby“ nebo „taffeta“. Přidáním jedné nebo více nití do osnovy, útku nebo obou soustav, vznikají tkaniny jako panama, oxford a další.

Šifon

Obr.7: Konstrukce odvozené plátnové vazby

Obr.8: Použitá barevnost

Obr.9: Použitá barevnost

Jemná, průsvitná tkanina se zrnitým povrchem, vyráběná v plátnové vazbě, tkaná z přízi z přírodního hedvábí nebo syntetických vláken s S a Z zákrutem. Používá se na lehké šaty, halenky, šály a šátky.

2.2 Charakteristika vytvořené kolekce

Celá kolekce nesoucí název „HRA“, je inspirována materiálem, kterým je riflovina, satén, bavlněné plátno, šifon a tyl. Kolekce je určena pro nošení ve volném čase, který každý tráví po svém. Hlavním důraz u všech modelů je kladen na pasovou linii. Pas je vždy základem celého modelu a provází celou kolekci.

Lze ji rozdělit na dvě části.

První část je více sportovní, zde se ve větší míře objevuje modrý denim v kombinaci s bavlněným plátnem v barvách trikolory.

Druhá část je více-méně romantická. Dominantním materiálem je zde šifon a satén, v barevnosti černá, červená a bílá.

Hlavním inspiračním zdrojem byla samotná riflovina, která patří v současnosti k jednomu z nejpoužívanějších materiálů pro výrobu oděvu pro volný čas a hlavně „riflí“. Zde a v celé kolekci se objevuje jejich charakteristické prošívání kontrastní nití a také různé kovové prvky a barevné cvoky.

Model číslo 1:

Kalhoty přiléhavého střihu s vyvýšeným pasem pod prsa, jsou ušity z denimu, s vysokým procentem elastanu, pro lepší pohodlí a komfort. Sedací část kalhot je ozdobena netypickými kapsami, které jsou navrhapeny gumou po bocích. Jako vrchní část jsem zvolila jednoduchý top s kovovými prvky. Celý model doplňuje kabelka ušita ze stejných materiálů jako celý model s použitím stejných kovových aplikací pro uchycení poutek.

Model číslo 2:

Náročný střihový díl vrchního dílu je spojením konstrukcí podprsenky, korzetu a bokovky. Je ušit z elastického denimu pro větší pohodlí. Prsní část vyplňuje kontrastní potištěné bavlněné plátno, které navozuje dojem krajky. Dalším zdobným prvkem je šněrování po bocích. Jako spodní díl slouží bohatá „spodnička“ z černého hrubého tylu.

Model číslo 3:

Aranžovaný vrchní díl je typickým příkladem „hry“ s materiálem, skládaným do tvaru harmoniky a pro upevnění a pozdější variabilitu připevněny cvoky v kontrastní barvě. Módní střih kalhot (bez sedového švu), z potištěného plátna, zdobí pasový a podkolení lem z rifloviny.

.Model číslo 4:

Aranžované šaty jednoduchého střihu jsou ušity z modrého denimu, jsou celopodšity červenou podšívkou. V pase jsou staženy pomocí skladů a pro jejich variabilitu upevněny cvoky. Ty se vyskytují i v linii ramen. Model doplňuje kabelka jednoduchého střihu, s chytrým aranžováním, ze které rázem uděláte nákupní tašku většího rozměru

Model číslo 5:

Třídílný model je složen z halenky bez rukávů, z červeného šifonu s puntíky, jejichž vrchní část je zdobena odšitými sámkami v šíři 2 centimetrů. Části prúramků jsou zhotoveny z kontrastního denimu. Dalším dílem je sukně, která svým střihem navazuje na

model číslo 1. Celý model doplňuje dominantní široký pásek, inspirovaný korzetem, vyztužený kosticemi, pro jeho pevnost.

Tento model je pojátkem k druhé části mé kolekce. Spojuje denim jako sportovní, vycházkový materiál se šifonem, který se ve větší míře projevuje na vycházkových, romantických, lehkých modelech, jako jsou šaty a halenky a který, jsem použila pro odlehčení celé kolekce. Opět je zde kladen důraz na pasovou linii.

Dominantním materiálem je zde šifon a satén, v barevnosti černá, červená a bílá. Dalším spojovacím prvkem s první částí kolekce a jako příjemný kontrast jsem volila nápadné kovové aplikace. Inspirací byl taktéž samotný materiál a jeho variabilita, kterou umožňuje. Na první pohled velmi jemný a průsvitný šifon jsem zažehlovala do podoby plisování a tím jsem alespoň částečně docílila zakrytí dámských hrudních partií. Tato část je na první pohled luxusnější.

Model číslo 6:

Dvoudílný model složený z halenky a sukně. Halenka je zhotovena z červeného šifonu s puntíky a se spadenými rukávy. Sukně je jednoduchého střihu, z černého saténu s elasthanem. Pas je zvýrazněn sklady a vyvýšen nad pasovou linii, v přední části se nachází opět kovová aplikace, která slouží ke stažení. Pro bohatší vzhled sukně slouží opět spodnička z černého tylu.

Model číslo 7:

Je složen z halenky, která je zhotovena z šifonu na kterém je použita technika plisování za účelem zmenšení průsvitnosti materiálu v hrudní partii. Halenka je ozdobena ve vrchní a spodní části kontrastním červeným saténem. Jako spodní díl slouží kratšy střihově velmi podobné modelu číslo jedna s kontrastním prošitím švů, nebo bohatá spodnička z černého tylu.

Model číslo 8:

Navazuje na předešlý model. Jsou to romantické šaty z černého plisovaného šifonu s puntíky. Pod šaty se nachází bohatá spodnička z černého tylu. Šaty jsou v pase přepásány červenou saténovou stuhou pro zvýraznění pasové linie a opět se ve spodní a vrchní části objevuje červený satén.

Model číslo 9:

Model vyzývavého typu je složen z lehkého šifonu v podobě halenky s hlubokým výstřihem, olemovaným saténovým proužkem a bez zadního dílu. Kalhoty jsou z černého saténu s příměsí elastanu. Kontrastní prošívání švů se zde projevuje v červené barvě.

ZÁVĚR

V každé době žijí lidé jinak, v jiném prostředí, mají jiné zvyky, názory a přání. Každá doba je kvalitativním skokem ve vývoji společnosti, každá společnost obohacuje svět o nové hodnoty. Každá doba má své vědce a umělce, protože nejen věděním je člověk živ, ale také krásou, která je podstatou jeho štěstí a duševní vyrovnanosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] SKARLANTOVÁ, J., Od fíkového listu k džínům, Grada 1999,
ISBN 80-7169-785-0
- [2] UCHALOVÁ, E., Sport a móda, Praha : Obecní dům 2004, ISBN 80-86339-27
- [3] TERŠL, S., Abeceda textilu a odívání, Noris 1994, ISBN 80-900908-7-7
- [4] MÁCHALOVÁ, J., Dějiny odívání - Móda 20.století, Lidové noviny,
ISBN 80-7106-587-0
- [5] HANZLÍKOVÁ, A., Vkus a nevkus kolem nás, Práce 1977, ISBN 24-101-77
- [6] SPOUSTA, V., Metody a formy výchovy ve volném čase, Masarykova univerzita
v Brně 1996, ISBN 80-210-1275-7

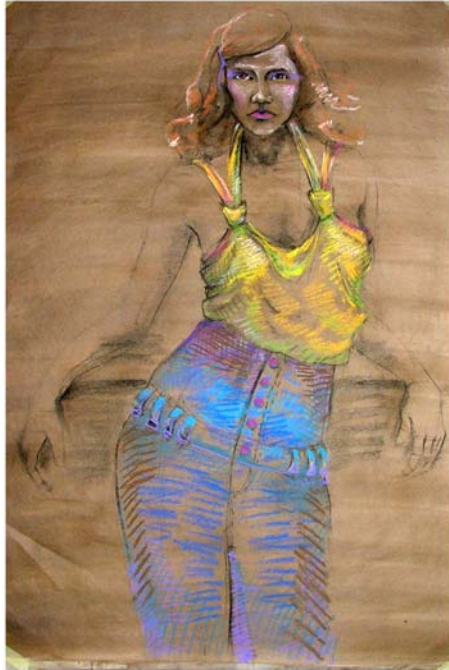
SEZNAM ODBORNÝCH VÝRAZŮ

atlasová vazba	dodává tkanině hladký a lesklý povrch. Nejčastěji se používá u hedvábnických tkanin, dále u bavlnářských a vlnářských.
cullote	pánské kalhoty pod kolena.
průkrčník	otvor nebo ukončení horní části oděvu, obepínající krk.
průramek	elipsovité otvor pro paži v horní části trupového oděvu. Všívá se do něj rukáv.
redingot	cestovní oděv, původně anglický jezdecký plášť, dlouhý, dvouřadový s dvěma límci, z nichž jeden se nosil zdvižený.
ryps	lesklá na omak poněkud tužší tkanina s podélným, příčným nebo šikmým žebrováním, kterého je dosaženo vazbou a vhodně volenou přízí.
mercerace	je způsob úpravy bavlněných textilií, který vyvinul Angličan John Mercer v polovině 19. století. Působením koncentrovaného louhu sodného vlákna nabobtnají, ledvinovitý průřez se změně na kruhový a délka vlákna se zmenší až o 25 %. Následkem těchto změn mají pak mercerované výrobky vyšší pevnost a afinitu k barvivům, lesk podobný hedvábí a příjemnější omak.
plátnová vazba	je nejjednodušší základní typ vazby tkaniny. Je to tzv. vazba „oboulícní“, to znamená, že podíl osnovních vazebních bodů a útkových vazebních bodů je v poměru 1:1 a rub má v neupraveném stavu stejný vzhled jako líc.
indigo	nejstarší známé rostlinné textilní barvivo, tmavomodrý prášek, původně vyráběný z indigovníku, motýlokvětého polokeře pěstovaného zejména v Indii. V současné době syntetické barvivo.

- útek** soustava příčných nití ve tkanině, je více zvlněná nežli osnovní nitě.
- příze** délková textilie, složená se spřadatelných vláken, která jsou zpevněna zákrutem tak, že při přetržení příze dochází k přetržení jednotlivých vláken.

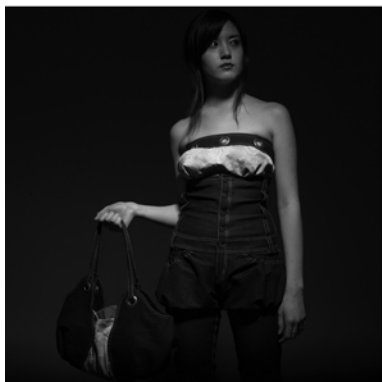
SEZNAM PŘÍLOH

- P I Návrhy modelů
- P II Fotografie realizovaných modelů

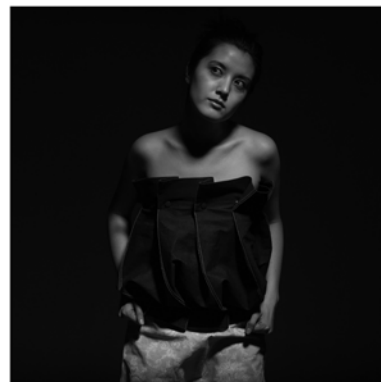
P II: Fotografie realizovaných modelů

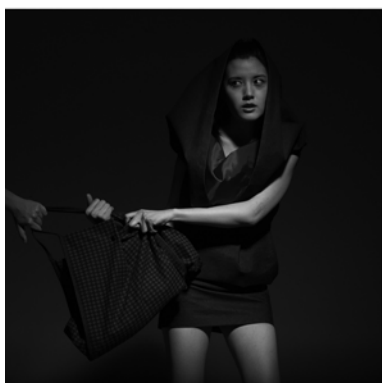
model č.1

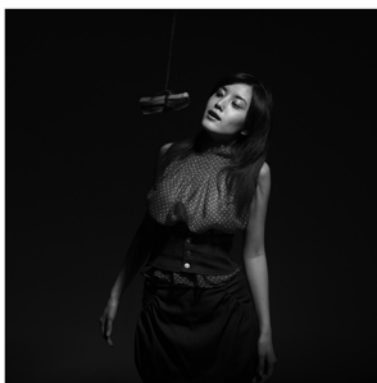
model č.2

model č.3

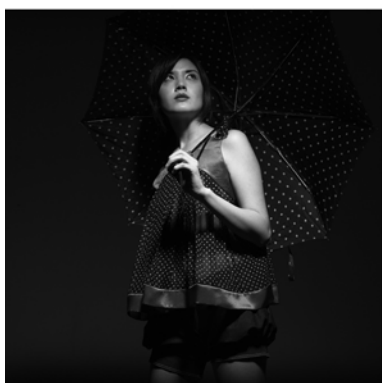
model č.4

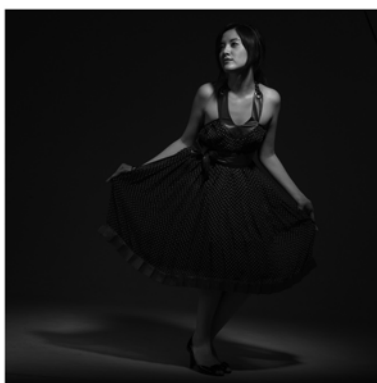
model č.5

model č.6

model č.7

model č.8

model č.9

